

Anarkisten

Utkommer vær 14. dag

Abonnement mottas paa postkontorer
i in- og utlan. I Kr.a: Vibes g. 8, 4. et.
og Storgaten 20, 4. etg.

Koster 40øre kvartalet

Redaktør: KRISTOFER HANSTEEN, Vibes gate 8, 4. etg.

Torsdag 23. februar.

I København
faaes »Anarkisten« hos
P. Jensen, Fiskergade 9. Stuen.

„Det kooperative magasin.“

Kristiania kooperative selskapers
bestyrelser har utstet følgende

Indbydelse

til tegning af medlemmer i aktie-
selskabet „Det kooperative magasin“.

Undertegnede bestyrelser af de
ko-operative selskaber i Kristiania
indbyder herved i henhold til om-
staaende lov til stiftelse af et sel-
skab med det formaal at drive
kooperativ handel (med udbytte
paa kjøb med manufaktur- og
andre varer (undtagen kolonial- og
fedeverer).

Indtrædelsespengene (kr. 1.00 be-
tales ved tegningen.

Indtil forretningen kan sættes
igang, indbetaler hvert medlem
mindst kr. 5 pr. maaned, indtil
en aktie kr. 20.00) er indbetalt.
Senere indbetales i h. t. lovene kr.
5.00 halvvaarlig.

Indbetalinger skal ske uden paa-
krav til et af de ko-operative sel-
skaber.

Selskabet konstitueres, naar der
er tegnet mindst 300 medlemmer,
men kan ikke begynde sin virk-
somhed, før enten mindst 300
medlemmer har indbetalt mindst
1 aktie (20 kr.) hver eller
mindst 500 medlemmer har
indbetalt mindst 1/2 aktie (10 kr.)
hver.

Kristiania, 17. november 1898.
(Navne).

Det er overordentli glædeli, at
kooperationen tar til.

Imidlertid er det allerbest, at
kooperationen drives som ren koo-
peration, det vil si fulstændi fri for
profitgivning til kapital.

Som man ser av indbydelsen,
foreslaaes ossaa „Det kooperative
magasin“ bygget paa aktier.

I de love for „Det kooperative
magasin“, som staaar offentligjort i
„Kooperatoren“, sees, at vært med-
lem maa ha minst 2 aktier a 20
kroner; men envær kan foreke sine
aktiers antal til 100, vilket er det
største antal, noen kan eie. — Som
renteudbytte betales der for vær
fult inbetalt aktie intil 5 pct.

Selskapet blir, som ossaa inby-
delsen lyder, fra bejynnelsen et sel-
skap av aktionærer, ikke et selskap
av kooperatorer.

Vor mange arbeidere vil kunne
være med i dette selskap fra bejyn-
nelsen? At betale 5 kroner maa-
neten i 4 maaneter, kan neppe noen
av de arbeidere formaa, der tjener
20 kroner uken eller derunner og
har familie, og selv folk, der tjener
op til 25 kroner uken, kan vanskelijø
det, vis de har mange børn. Mere
en 25 kroner uken tjener kun faa
av Kristiania arbeidere.

Var det ikke bedre, om man
danned et kooperativt selskap, og de,
der kunne betale 5 kroner om maa-
neten eller mere, betalte dette; de,
der kun kunne betale mindre, be-
talte mindre, og de, der intet kunne
betale, betalte intet. Alle de ind-
betalte penge betraktedes som laan,
vorav der gives rente.

Disse laan skulle saa infries sna-
rest muli, f. eks. med minst 10 pct.
om aaret, naar dette lot sei jøre,
bejynnelseaaret untaget. — Det
var jo heller ikke utelukkhet, at noen
ville gi sit laan rentefrit.

Selskapet ville ved dette bli
ganske uavhengi.

Selskapet ville da i første aar
kun gi meget lave procenter paa
kjøp; men naar det laante var
tilbakebetalt, ville jo procenterne
paa kjøp bli saa meget større. Man
ville jo ossaa maatte tilbakeholle
vært aar saa mange penge, at for-
retningen kunne fortsætte; men av
disse penge hadde jo selskapet ingen
renter at betale, som det ville ha
av de penge, som kom in ved

stadi aktieteining av alle nye med-
lemmer, og disse insparte renter
var kjøpernes vinning.

Man ville ved dette ungaa det,
som er hovedfeilen ved de hittil
dannete kooperative selskaper, af
arbejderne, de mange fattie med-
lemmer, som ikke kan ta mere æn
de foreskrevne aktier ved at la sine
procenter paa kjøp bli staaende inne,
betaler renter til de bedre situerte
medlemmer, der kan ta aktier for
op til 2000 kroner.

Det er ikke tvil om, at ordnin-
gen uten aktier ville skaffe koope-
rationen større tilslutning.

Vi kjenner mange, der nu inter-
esserer sei for Kooperation, og som
bor i nærheten av de kooperative
utsalgsteder; men som ikke meller
sei in av hensyn til de mere vel-
situerte med mange aktier. De
synes, at der er fusk i tingen. Og
vi har ossaa erfaring for, vor van-
skeli det er at faa folk, der ikke
kjenner Kooperationen før, til at
melle sei in, dels fordi man fortæl-
ler, at det er en forening til fordel
for kjøperne, men saa heller ikke
kan nækte, at der er noen, som
har fordel av det paa annen maate;
dels fordi den tvungne teining av
de tre aktier jør, at man ikke har
noen fordel at stille den fattie kjø-
per i utsikt før om mange aar, naar
hars procenter paa kjøp har dækket
de 3 aktier. Og naar dette er til-
fælle med Kooperation for kolonial-
varer, vor meget mere vil det ikke
være tilfælle med Kooperation for
andre varer, vorav man kjøper
mindre, og derfor den fattie kjøper
enuu mindre kan øjne den tid, da
hans procenter paa kjøp vil ha dæk-
ket de 40 kroner til 2 aktier. 5
a 7 aar vil det ganske vist minst
være for arbeideren med jennem-
snitsintæchter. Da foretrækker han
eller hun at bli fri og kunne vælge
varer hos den kjøbman, som i øie-
blikket sæller best og billigst.

Vi vil opfordre bestyrelserne

Engelske fængsler.

Av

Oscar Wilde.

(Oversat af E. C.)

(Fortsat.)

—0—

Dommere og embedsmænd, i regelen temmelig dumme mennesker, putte ofte børn ind i 8 dage og give dem da en eller anden straf, som de er berettigede til at idomme. De kalde dette „ikke at sende et barn i fængsel“. Det er naturligvis en idiotisk opfattelse af dem. Et barn kan ikke forstaa spidsfindigheder, om det er i varetagtsarrest eller i fængsel. Det skrækkelige for det er: overhovedet at være der. I menneskelighedens øjne skulde det være noget skrækkeligt, at det overhovedet er der.

Denne skræk, som behersker barnet ligesaa vel, som den behersker det voksne menneske, bliver naturligvis over al maade forstærket ved cellesystemets ensomhed. Ethvert barn er indespærret i treogtyve af fireogtyve timer. Dette er det skrækkelige ved sagen. At spærre et barn inde i en mørk celle om dagen i treogtyve timer er et eksempel paa dumhedens grusomhed. Naar et individ, en fader eller en formynder vilde gøre noget af den slags ved et barn, vilde han blive straffet strængt. Beskyttelsesforeningen mod børneplageri vilde tage sig af sagen. Fra alle sider vilde der rejse sig det stærkeste ramaskrig over en saadan grusomhed. Men vort eget samfund gør selv noget endnu værre, og for et barn, som saaledes bliver behandlet af en uforstaaelig abstrakt magt, for hvis begrundelse det ingen forstaaelse har, er saadant noget meget værre, end naar det udgik fra hans fader eller moder eller en anden bekendt. Den umenneskelige behandling af et barn er altid umenneskelig, fra hvem den saa end stammer. Men den umenneskelige behandling, som udgaar fra samfundet, er for barnet skrækkeligere, fordi der mod den ikke gives nogen anraabelse om barmhjertighed. En fader eller en formynder kan blive rørt, saa at han tager barnet ud af det mørke øde rum, i hvilket det er indespærret. Men en fangevogter kan det ikke. De fleste fangevogtere er oprigtige børnevenner. Men systemet forhindrer dem i at yde barnet nogensomhelst bistand. I fald de gør det som nu med opsynsmanden Martin, bliver de afskedigede.

Det andet, som et barn har at lide under i fængslet, er sult. Den føde, det faar, bestaar af et stykke fængselsbrød, som sædvanlig er daarligt bagt, og en krukke vand til frokost ved halv syv-tiden. Klokkerne tolv faar de middagsmad, som bestaar af en tallerken havregrød, og klokken halv seks faar de et stykke tørt brød og en krukke vand til aften. Denne næring frembringer hos en stærk voksen mand altid en eller anden upasselighed, særlig

naturligvis diarré og som følge deraf svækkelse. I virkeligheden bliver der i hvert større fængsel regelmæssig givet stoppende medicin af fangevogterne, som om det faldt af sig selv. Men hvad barnet angaar, saa er det i regelen overhovedet ikke istand til at spise kosten.

Enhver, som forstaa sig noget paa børn, ved, hvor let et barns fordeilelse bliver forstyrret ved den megen græden eller ved sorg og sindslidelser. Et barn, som har grædt den hele dag og maaske den halve nat i en øde mørk celle og plages af skræk, kan simpelthen ikke spise saadan slet grov kost. I tilfældet med det lille barn, som fangevogteren Martin gav biscuits, græd barnet tirsdag morgen af sult og var fuldkommen ude af stand til at tage det brød og vand til sig, der blev givet det til frokost. Martin gik, efter at han havde bragt frokosten omkring, ud og købte nogle biscuits til barnet, idet han hellere vilde gøre det end at se barnet dø af sult. Det var fra hans side en smuk handling, og det blev af barnet modtaget saa taknemligt, at det uden at have en anelse om fængselsreglementet, fortalte til en overopsynsmand, hvor venlig denne fangevogter havde været imod det. Følgen deraf var naturligvis en anmeldelse og afskedigelsen.

Jeg kendte Martin meget godt; han var i de sidste syv uger af mit fangenskab min fangevogter. Jeg var overrasket over den sjældne venlighed og menneskelighed, hvormed han talte til mig og de øvrige fanger. Venlige ord er meget værd i fængslerne; og et simpelt „godmorgen“ eller „god aften“ gør en saa lykkelig, som det er muligt i fængslet. Han var altid mild og venlig. Jeg mindes et andet tilfælde, hvor hun viste sig meget venlig ligeoverfor en af fangerne, og jeg tager ikke i betænkning at omtale det. En af de skrækkeligste tilstande i fængslet er de slette hygieniske indretninger. Det er ikke tilladt fangerne under nogen omstændighed at forlade cellen efter klokken 6¹/₂. Naar han altsaa lider af diarré, maa han benytte sin celle til kloset og tilbringe natten i en meget stinkende og usund luft. Nogle dage før min løsladelse gjorde Martin klokken halv otte med en af overfangevogterne den sædvanlige runde for at bringe værktøj og værk ud af cellerne. En nylig dømt mand, som ifølge den uvante næring led af heftig diarré, bad overfangevogteren om tilladelse til at tømme klosetspanden i sin celle paa grund af den slette lugt, og da han endnu en gang kunde blive syg om natten. Overfangevogteren viste ham barsk af; det var imod reglementet. Manden havde maattet tilbringe natten i sin skrækkelige stilling. Men Martin, som ikke vilde lade manden være i en saa afskyelig situation, sagde, han vilde selv tømme klosetspanden og gjorde det ogsaa. En fangevogter, som tømmer en fanges klosetspand, er naturligvis imod reglementet, men Martin viste man-

den denne tjeneste paa grund af sin naturs menneskelighed, og manden var naturligvis meget taknemlig.

Hvad børnene angaar, saa er der i den sidste tid talt og skrevet meget om fængslernes fordærlige indflydelse paa unge børn. Hvad der bliver sagt, er sandt. Et barn bliver ved fængselslivet meget fordærvet. Men den fordærlige indflydelse udgaar ikke fra fangerne, den udgaar fra det hele fængsels-system — fra direktøren, de geistlige, fangevogterne, fra den øde celle, isoleringen, den opvækkende ernæring, fængselsreglementet, den maade, som disciplinen bliver udøvet paa, det hele liv. Der er truffet alle optænkelige forholdsregler, for at barnet ikke engang faar de fanger, der er over seksten aar, at se; børnene sidder i kirken bagved et forhæng og har deres fritimer i smaa gaarde, hvor ingen sol kommer, blot forat de ikke skal faa de ældre fanger at se. Men sandheden er, at den eneste virkelig menneskelige indflydelse, som udøves i fænglerne, udgaar fra fangerne. Deres munterhed under skrækkelige omstændigheder, deres sympati for hinanden, deres beskedenhed, deres elskværdighed, det venlige smil, som de hilse hinanden med, naar de mødes, den fuldkomne ro, hvormed de føje sig i deres straf, alt det er ganske vidunderligt, og jeg har selv lært meget godt af dem. Jeg vil ikke foreslaa, at børnene i kirken ikke skal sidde bag ved et forhæng, eller at de skal have deres fritimer sammen med de andre. Jeg vil blot slaa fast, at den slette indflydelse ikke udgaar fra fangerne, men fra fængsels-systemet selv. Der er ikke en eneste mand i Reading-fængslet, som ikke gjerne havde taget de tre børns straf paa sig. Jeg saa dem tilsidst den tirsdag, som fulgte efter deres dom. Jeg gik klokken halv tolv med omtrent tolv andre mænd til fritimen, og de tre børn gik forbi os, ledsaget af en fangevogter; de kom fra den triste mørke gaard, hvor de havde haft deres fritime. Jeg saa i mine kammeraters øjne den største og hjerteligste medfølelse, da de saa dem. Fanger er, som en sammenhørende menneskeklasse, overordentlig venlige og kærlige mod hverandre. Lidelser og fællesskab i lidelser gør menneskene godmodige, og dag efter dag følte jeg med tilfredsstillelse og glæde, hvad Carlyle et eller andet sted kalder den stille rytmiske ynde ved det menneskelige „kammeratskabsforhold“. I denne og i alle andre henseender er filantroperne paa den forkerte vej. Ikke fangerne trænge til forvandling, men fængslerne.

(Forts.)

Expeditionens brevkasse:

R. H., København, mottat kr. 10.
N. W., Malmø, mottat kr. 4.50.

Authen & Petitz bogtrykkeri.